

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПЕРЕКЛАДУ ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОРІВНЯЛЬНА ЛЕКСИКОЛОГІЯ
АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 035 Філологія

Спеціалізація: 035.041 Германські мови та літератури (переклад
включно), перша - англійська

Освітньо-професійна програма: Переклад з англійської мови

Освітній рівень: Перший бакалаврський

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від “30” серпня 2019 р.

Дніпро 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація.....	3
2. Анотація до курсу.....	3
3. Мета та цілі	4
4. Компетентності та результати навчання.....	4
5. Організація навчання.....	5
6. Самостійна робота.....	7
7. Контрольні заходи та критерії оцінювання.....	8
8. Політика курсу.....	10
9. Рекомендована література.....	11
10. Кодекс доброчесності.....	13

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Порівняльна лексикологія англійської та української мов
Викладач (і)	К.філол.н, доц. Абрамова Олена Вікторівна
Контакти, E-mail викладача	Кафедра перекладу та іноземних мов, к. 423, e-mail: elva@ua.fm
Форми організації навчання з дисципліни	лекції, самостійна робота
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, кількість модулів: 3 Загальна кількість годин на вивчення дисципліни: 90 з них: лекційних: 40, самостійна робота студента: 50
Тип навчальної дисципліни за навчальним планом	Обов'язкова циклу фахової підготовки, Курс: 3 Семестр: V, чверть IX; Вид контролю: екзамен
Додаткові інформаційні матеріали	
Години консультацій:	13.00-14.00 среда – четвер

2. Анотація до курсу

Курс "Порівняльна лексикологія англійської та української мов" є теоретичним курсом, який входить до циклу фахової підготовки та вивчається студентами на 3 курсі. Основною формою навчання є лекційні заняття. Головна мета курсу полягає в тому, щоб сформувати у студентів цілісне уявлення про одну з найважливіших частин лінгвістики – лексикологію, ознайомити їх з основними категоріями лексикології, особливостями лексики в її історичному розвитку і сучасному функціонуванню та висвітлити специфічні властивості лексичної системи англійської мови у порівнянні з лексичними системами української та споріднених мов.

Під час викладання курсу особлива увага приділяється вивченню шляхів збагачення словникового складу англійської мови, проблемам словотворення, особливостям розвитку лексикографії, ознайомленню студентів з різноманітними типами одномовних, двомовних та багатомовних словників, порівнянню функціонування сучасної англійської лексики та лексики української мови.

Відповідно до навчального плану на лекційний курс «Порівняльна лексикологія англійської та української мов» планується 40 години, 50 годин відводиться на самостійну роботу. Форма контролю – екзамен.

3. Мета та цілі

Мета курсу: допомогти студентам з'ясувати основні питання сучасної лексикології англійської мови, розглянути основні напрями та методи дослідження лексики, дати студентам поняття про особливості лексичного складу англійської та української мов; сформувані наукове уявлення про лексичні та фразеологічні особливості англійської та української мов, сприяти підвищенню культурної компетенції майбутнього перекладача.

Цілі курсу: У результаті вивчення дисципліни студент повинен знати: різницю між синтетичними та аналітичними мовами; специфіку різних видів словників та принципи їх використання; особливості словникового складу англійської та української мов; особливості лексичних систем англійської та української мов на рівні: словотвору, семасіології, фразеологічного складу, джерел надходження лексики, варіантів мов тощо; синхронний та діахронний опис лексики.

4. Компетентності та результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти опановують **наступні компетентності:**

- здатність використовувати в професійній діяльності технічного перекладача знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні;
- здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди англійської та другої німецької мов, описувати соціолінгвальну ситуацію, пристосовувати свою мовленнєву поведінку до соціально-культурних особливостей країни, з представниками якої ведеться діалог.

та результати навчання:

- вміти організувати процес свого навчання й самоосвіти;

- вміти характеризувати діалектні та соціальні різновиди англійської і другої німецької мов, описувати соціолінгвальну ситуацію;
- вміти аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

5. Організація навчання

Розподіл навчальних годин (Денна форма навчання)

	Усього	Чверті
		9
Усього годин за навчальним планом, у тому числі:	90	90
Аудиторні заняття, з них:	40	40
Лекції	40	40
Самостійна робота, у тому числі при:	50	50
підготовці до аудиторних занять	20	20
підготовці до модульних контрольних робіт (екзамену)	9	9
опрацюванні розділів програми, які не викладаються на лекціях	21	21
Заходи семестрового контролю		підсумкова оцінка, семестрова (екзамен)

Структура навчальної дисципліни

Лекційний курс - 40 год.

№з/п	Назва розділу/теми та її зміст	Тривалість (годин)
1	Вступ. Порівняльна лексикологія як наука, її предмет та завдання. Зв'язок лексикології з іншими лінгвістичними дисциплінами (фонетикою, граматиною, стилістикою, історією мови, соціолінгвістикою).	2
2	Порівняння лексичних систем англійської та української	2

	мов. Особливості синтетичних та аналітичних мов.	
3	Сучасні методи дослідження лексики. Порівняльний аналіз. Статистичний аналіз. Дистрибутивний аналіз. Аналіз за безпосередніми складниками. Компонентний аналіз. Трансформаційний аналіз.	2
4	Слово, його структура та мотивація. Лексема та словоформа. Морфологічна структура слова. Поняття морфеми та аломорфу. Класифікація морфем в англійській та українській мовах.	2
5	Види словотвору. Дери́вація. Основні класифікації афіксів.	2
6	Види словотвору. Синтаксичний словотвір. Специфіка утворення складних слів.	2
7	Види словотвору. Семантичний словотвір. Конверсія.	2
8	Види словотвору. Специфічні методи словотвору: скорочення, редуплікація, оноματοпея.	2
9	Основи лексикографії. Типи словників. Лінгвістичні та енциклопедичні словники.	2
10	Історія англійської лексикографії.	2
11	Види запозичень. Етимологія як розділ лексикології.	2
12	Види запозичень. Запозичення з кельтської мови, давньої грецької та давньої латини.	2
13	Види запозичень. Запозичення з германських, скандинавських та романських мов.	2
14	Етимологія. Асиміляція запозичених слів. Етимологічні дублети. Інтернаціоналізми та «хибні» друзі перекладача.	2
15	Семасіологія. Функціональна диференціація лексики англійської та української мов.	2
16	Семасіологія. Значення слова. Полісемія. Зміна значення слів: розширення та звуження, підвищення та зниження.	2
17	Семасіологія. Словниковий склад англійської мови як система. Омоніми. Синоніми.	2
18	Семасіологія. Словниковий склад англійської мови як система. Антоніми. Пароніми.	2
19	Семасіологія. Зміна значення слова. Метафора, метонімія,	2

	гіпербола, евфемізм.	
20	Фразеологія. Вільні словосполучення та фразеологізми в англійській та українській мовах. Класифікації фразеологізмів. Фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності, фразеологічні сполучення	2

Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях (21 год.)

№№з/п	Назва теми та її зміст	Тривалість (годин)
1	Формування та етапи розвитку англійської та української мов.	3
2	Історія американської лексикографії.	3
3	Етимологія. Запозичення зі слов'янських мов.	3
4	Етимологія. Запозичення зі східних мов.	3
5	Класифікації фразеологізмів.	3
6	Порівняльна характеристика англійських та українських паремій. Поняття плеоназму.	3
7	Архаїзми та діалектизми в англійській та українській мовах.	3

6. Самостійна робота

Самостійна робота є складовою підготовки протягом навчального семестру. Метою самостійного опрацювання навчального матеріалу є опанування навичок роботи з основною і додатковою літературою, набуття знань та умінь в аспекті вивчення та порівняння лексичних систем англійської та української мов. Передбачаються наступні види роботи:

- вивчення кожної теми лекційного курсу за навчально-методичною літературою;
- підготовка до лекційних занять;
- опрацювання матеріалу розділів, які не викладаються на лекціях за допомогою рекомендованої літератури та електронних ресурсів;
- виконання тестових завдань;

- підготовка до модульних контрольних робіт;
- підготовка до екзамену.

7. Контрольні заходи та критерії оцінювання

Видами контролю знань студентів з навчальної дисципліни є:

- поточний контроль (усне опитування та виконання письмових завдань (тестів);
- модульний контроль (виконання модульної контрольної роботи, яка охоплює матеріал змістового модуля);
- семестровий (підсумковий) контроль у формі екзамену (екзаменаційна робота, яка охоплює матеріал усього курсу) наприкінці останньої чверті вивчення дисципліни.

Основними заходами (формами) контролю знань є:

- реферативне опрацювання тем, які не викладаються на лекціях;
- модульна контрольна робота;
- екзамен.

Підсумкова контрольна робота (екзамен) складається з 24 завдань, 20 з яких тестового формату, 4 завдання відкритого типу, які спрямовані на перевірку рівня теоретичних знань та практичних лінгвістичних компетентностей. Завдання контрольної роботи охоплюють питання трьох рівнів складності, яким надана певна кількість балів.

Критерії оцінок

Кількість балів за виконання завдань										
0..34	35...59	60...63	64...68	69...73	74...79	80...85	86...89	90...93	94...97	98...100
Оцінка										
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Незадовільно		Задовільно			Добре			Відмінно		
Критерії оцінювання завдань відкритого типу										
матеріал не засвоєно; не відповідає мінімальним критеріям.	Знання нижче середнього рівня; допущено неточності, грубі помилки.			Знання середнього рівня, допущено кілька суттєвих помилок.			Відмінне виконання, лише одна / незначна кількість несуттєвих помилок.			

Підсумкова контрольна робота оцінюється за 100-бальною шкалою:

Питання 1-го рівня складності: 1-12 – 2,5 балів/питання

2-го рівня складності: 13-20 – 5 балів/питання

3-го рівня складності: 21-24 – 7,5 балів/питання

Бали за правильні відповіді під час усного опитування (1-5 балів залежно від виду активності: правильна відповідь, доповнення або аргументація, презентація самостійної роботи: реферат тощо) зараховуються додатково до балів підсумкової контрольної роботи.

Зразок завдань підсумкової контрольної роботи:

1. General Lexicology is.

- a) the lexicology of a particular language.
- b) the science which studies morphology of the language.
- c) the science which studies the meaning of a word.
- d) the science which studies the sound system of a word.
- e) a part of General Linguistics which is concerned with the study of the vocabulary irrespective of the specific features of the language.

15. Lexical units “boy, girl, plan, etc”

- a) consist of a stem and derivational morphemes.
- b) consist of derivational morphemes only.
- c) are root morphemes.
- d) belong to the minor class of words.
- e) are meaningless.

21. Analyse the word and give all possible characteristics of it (from the point of view of the category of speech , word-formation, origin, meanings, stylistic colouring etc.): disappointment.

22. Give the definition and some examples of Jargonism.

Питання до підсумкового контролю знань

1. Lexicology and its types.
2. Syntagmatic and paradigmatic relations.
3. Synchronic and diachronic approaches to language study.

4. Lexicology and its connection with other branches of linguistics.
5. The history of English lexicology.
6. Classification of dictionaries.
7. Native words and borrowed words
8. Assimilation of borrowed words.
9. Etymological doublets.
10. Morphemes. Classification of morphemes.
11. Morphemic types of words.
12. Procedure of morphemic analysis.
13. Principal ways of word formation: affixation, conversion, word-composition.
14. Minor ways of word formation: shortening, blending, acronymy, sound-interchange, sound imitation, reduplication, back-formation, distinctive stress.
15. Polysemy.
16. Homonymy. Classification of the homonyms.
17. Types of semantic relations of words.
18. Semantic classification of words: synonyms.
19. Semantic classification of words: lexical and terminological sets, lexico-semantic groups and semantic fields.
20. Semantic classification of words: antonyms.

8. Політика курсу

Програма навчальної дисципліни «Порівняльна лексикологія англійської та української мов» передбачає обов'язкове відвідування студентами усіх занять. Винятки можливі лише за поважних причин, а також для студентів із обмеженими можливостями.

Курс викладається англійською та українською мовами.

Усі контрольні заходи (з поважної причини або без неї) та пропущені заняття повинні бути відпрацьовані у консультативні години.

Під час занять або поза ними студент повинен виявляти повагу й толерантність до всіх учасників освітнього процесу (викладачі, допоміжний персонал, інші студенти).

Студенти зобов'язані дотримуватися правил внутрішнього розпорядку Академії, усіх положень нормативних документів щодо організації навчального процесу у закладах вищої освіти України.

Політика оцінювання. Після виконання усіх видів робіт, які передбачені програмою навчальної дисципліни, проводиться оцінювання студентів за допомогою контрольного заходу (модульної контрольної роботи). Загальна кількість контрольних робіт, які передбачені програмою даної навчальної дисципліни, дорівнює кількості кредитів ЄКТС дисципліни (3 кредити = 3 модулі). Модульна контрольна робота зараховується, якщо отримана студентом оцінка дорівнює або перевищує 4 бали за 12-ти бальною шкалою оцінювання. Перездача зарахованого залікового модуля з метою підвищення модульної оцінки студентом не допускається. У разі не зарахування модульної роботи через отримання незадовільної оцінки або відсутність студента на відповідному контрольному заході, за згодою деканату студентові дозволяються дві додаткові спроби для перездачі: перша – викладачеві, який здійснював відповідний контрольний захід; друга (за умови невдалої першої перездачі) – комісії, що призначається завідувачем кафедри.

Наявність не зарахованих попередніх модулів не є підставою для недопущення студента до складання наступних контрольних модульних робіт. Контрольні роботи проводяться упродовж двох останніх тижнів чверті після завершення аудиторних занять. При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки студента (індивідуального навчального плану), оцінка виставляється за 12-бальною та національною (3, 4, 5) шкалами.

9. Рекомендована література

Основна література

1. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка : [учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз.] / Ирина Владимировна Арнольд. – М. : ФЛИНТА : Наука, 2012. – 376 с.
2. Антрушина Г.Б., Афанасьева О.В., Морозова Н.Н. Лексикология английского языка / Г.Б. Антрушина, О.В. Афанасьева, Н.Н. Морозова. – М. : Дрофа, 2004. – 288 с.
3. Бабич Г.Н. Lexicology: A current Guide. Лексикология английского языка : учеб. пособие / Г.Н. Бабич. – 3-е изд., испр. – М. : Флинта : Наука, 2008. – 200 с.

4. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов / Л.Г. Верба. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 248 с.
5. Катермина В.В. Лексикологія англійського язика: Практикум / В.В. Катермина. – М : Фланта : Наука, 2010. – 120 с.
6. Квеселевич Д.І., Сасіна В.П. Практикум з лексикології сучасної англійської мови : Навч. посібник / Д.І. Квеселевич, В.П. Сасіна. – Вінниця : Нова книга, 2001. – 117 с.
7. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови : [підруч. для ін-тів і фак. інозем. мов] / Микола Іванович Мостовий. – Харків : Основа, 1993.– 255 с.
8. Ніколенко А.Г. Лексикологія англійської мови – теорія і практика / А.Г. Ніколенко. – Вінниця : Нова книга, 2007. – 528 с.
9. Харитончик З.А. Лексикологія англійського язика / Зинаида Андреевна Харитончик. – Минск : Вышэйшая школа, 1992. – 229 с.
10. Rayevska N.M. English Lexicology / Наталия Николаевна Раевская. – К. : Вища школа, 1971. – 303 с.

Додаткова література

1. Кульгавова Л. В. Лексикологія англійського язика : [учебно-практические материалы] / Лариса Владимировна Кульгавова. – [2-е изд.]. – М.: АСТ: Восток-Запад, 2008. – 511 с.
2. Кунин А. В. Фразеологія сучасного англійського язика / Александр Владимирович Кунин. – М. : Книга по требованию, 2012. – 289 с.
3. Левицкий В. В. Семасиологія / Виктор Васильевич Левицкий. – Винница : Нова книга, 2006. – 512 с.
4. Минаева Л. В. Лексикологія и лексикография англійського язика :[учеб. пособие] / Людмила Владимировна Минаева. – М. : АСТ:Астрель, 2007. – 222 с.
5. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
6. Смирницкий А. И. Лексикологія англійського язика : [учеб. пособие] /Александр Иванович Смирницкий. – М. : Издательство литературы МГУ, 1998. – 260 с.
7. Bussmann H. Routledge Dictionary of Language and Linguistics / Hadumod Bussmann. – L., N.Y. : Routledge, 2006. – 1335 p.

8. Crystal D. Words, Words, Words / David Crystal. – Oxford : Oxford University Press, 2007. – 224 p.
9. Ganetska L. V. Lexi-Maker: Modern English Lexicology in Tables, Figures and Exercises / Людмила Васильевна Ганецкая. – К. : Ленвіт, 2004. – 96 с.
10. Plag I. Word-Formation in English / Ingo Plag. – Cambridge : Cambridge University Press, 2002. – 264 p.
11. Traugott E. C. Regularity in Semantic Change / E. C. Traugott, R. B. Dasher. – Cambridge : Cambridge University Press, 2001. – 340 p.

10. Кодекс академічної доброчесності

Студенти, як учасники освітнього процесу, повинні дотримуватись положень «Кодексу академічної доброчесності» Національної металургійної академії України, який знаходиться у відкритому доступі на сайті академії (<https://nmetau.edu.ua/file/kodeks.pdf>). Студенти зобов'язані ознайомитись з усіма викладеними в ньому положеннями, правилами поведінки, спрямованими на формування самостійної і відповідальної особистості, спроможної навчатися, займатися науково-практичною діяльністю, дотримуючись при цьому відповідних етичних та правових норм.

Інформацію щодо компетентностей з академічної доброчесності та навичок якісного академічного письма студенти можуть отримати з матеріалів (Основи академічного письма), розміщених на сайті кафедри перекладу та іноземних мов НМетАУ (<https://nmetau.edu.ua/ua/mdiv/i2016/p3011>).

Дії студентів з недотриманням положень «Кодексу академічної доброчесності», скоєні навмисно чи ненавмисно, є серйозним правопорушенням, яке розглядається «Комісією з питань академічної доброчесності» НМетАУ з подальшими правовими наслідками.

Дотримання Кодексу академічної доброчесності передбачає:

- самостійне, творче виконання усіх видів навчальних робіт, у тому числі на контрольних заходах (тести, екзамени тощо);
- при виконанні спільних проектних робіт з іншими студентами визначати вид участі та частку виконаної роботи (з письмовою вказівкою);

- при підготовці творчих письмових робіт коректне оформлення усіх запозичень з навчальної та наукової літератури з посиланнями на відповідні літературні джерела та електронні ресурси;
- консультування з викладачами Академії у рамках підготовки і/або виконання самостійної роботи (реферату, лінгвокраїнознавчого словника, презентації тощо) є допоміжним заходом при опрацюванні матеріалу для одержання високоякісного кінцевого академічного продукту.